

Göçün Kentlerin Gelişimindeki Rolü Üzerine Bir Değerlendirme

Vedat Yılmaz^{1*}

Özet

Göç insanların yaşamlarını farklılaştıran yeni bir yaşamın başlangıcıdır. Bazen insanların istekleri doğrultusunda yapıldığı gibi bazen de istekleri dışında gönülsüz olarak yapılabilmektedir. İnsanlar sosyal, ekonomik, kültürel gibi birçok sebeplerden dolayı farklı kentlere göç edebilmektedir. Göçler genellikle yaşam koşullarının iyileştirilmesi ümidiyle gelişmemiş kentlerden gelişmiş kentlere doğru yapılmaktadır. Bu durum gelişmiş kentlerdeki nüfusun daha da artmasına gelişmemiş kentlerde ise nüfusun daha da azalmasına neden olmaktadır. İster farklı ülke kentlerinden isterse aynı ülkede bulunan kentler arasında yapılan göç hareketi göç edilen ve göçle gelen kentler üzerinde etkiler bırakabilmektedir. Nüfus kentlerin gelişiminde bir güç olarak ifade edilebilir. Ancak bu gücün dengeli olması gerekmektedir. Kentin kaldırabileceği nüfustan fazla bir nüfusun olması kentteki alt ve üst yapı sorunlarına neden olabilir. Kentlerin kapasitesi üzerinde yapılan göç eylemi hem kentte yaşayanların hem de kente göç ile gelen göçmenlerin beklentilerinin karşılanması güçleşebilir. Bu çalışma Türkiye’de kentlerin gelişiminde özellikle Suriyeli göçün neden olduğu unsurlar ele alınarak yorum ve öneriler sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada yöntem olarak literatür taraması ve gözlem kullanılmıştır. Göçün gelişim aşamasında olan ve nüfusa ihtiyacı olan kentlerde olumlu yankıları olurken nüfusu fazla olan kentlerde farklı sorunlara neden olduğu çalışmada elde edilen bulgulardandır.

1. GİRİŞ

Kentler insanların kıra göre yaşam standartlarının daha fazla olduğu çeşitli olanak ve avantajları bünyesinde barındırdığı yaşam alanlarıdır. Kentler gelişmemiş, gelişmekte olan, gelişmiş olmak üzere gruplara ayrılabilir. Gelişmemiş olan kentlerden gelişmekte olan ve gelişmiş olan kentlere doğru

1 Doç.Dr. Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, vedatyilmaz1977@gmail.com

bir göç dalgası yaşanabilmektedir. Buradaki amaç daha nitelikli daha fazla olanakların olduğu bir kentte yaşama arzusudur.

Tarım ve hayvancılık ağırlıklı bir sosyo-ekonomik yaşam süren geniş nüfus kitleleri başta sanayi devrimi ve teknolojik gelişmeler olmak üzere çok yönlü etkiler nedeni ile kırsal alandan kentsel alanlara göç etmişlerdir. Ayrıca tarımsal artı değerın üretiminin artması ile kırsal alanlar da zamanla kentsel alanlara evrilmiştir. Bu durum kentlerin ve kentte yaşayanların sayı ve oranlarını hızlı bir ivme ile arttırmıştır (Mecek, 2021: 434).

İnsanlar farklı nedenlerden kaynaklı olarak yaşamış olduğu kentlerden farklı kentlere göç eyleminde bulunmaktadır. Yapılan bu eylem ülke içerisindeki kentler arasında yapılmışsa iç göç ülkeler arası kentlerde yapılmışsa dış göç olarak ifade edilmektedir. İster iç isterse de dış göç şeklinde yapılan göç eylemleri hem ayrıldıkları hem de geldikleri kentin sosyo-ekonomik ve kültürel yönünü değiştirebilmektedir. Bu değişim bazı kentlerde olumlu olarak karşılanabildiği gibi bazı kentlerde olumlu karşılanamayabilmektedir. Göçle gelinen kente entegrasyonun sağlanması önem arz eden bir durumdur. Kentlerin gelişimi ve göç konusu birbirlerini etkileyen önemli sosyo-ekonomik ve kültürel olgulardır. Gelişen Kentler insanlar için çeşitli fırsatlar sunmasından dolayı göç almakta ve nüfusları yoğunlaşmaktadır. Yapılan göç eylemi ile birlikte kentlerin demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları değişebilmektedir.

Türkiye 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç çatışmalar sonrası önemli bir sayıda kentlerde göç dalgası ile karşı karşıya kalmıştır. İlk yıllarda düzenli olmasa da 2013 yılında göç idaresi genel müdürlüğünün kurulması ve 2021 yılında başkanlık statüsünün verilmesi ile birlikte daha kapsamlı ve düzenli bir şekilde sürecin yürütüldüğü ve istatistiki verilerin açık erişiminin sağlandığı görülmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de kentlerin gelişiminde özellikle Suriyeli göçün neden olduğu unsurlar ele alınarak yorum ve öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda çalışmada kent ve Göç ilişkisi, Türkiye’de Suriyeli Göç Sonrası Kentlerin Durumu, 2011-2024 yılları arasında geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmenlerin nüfus değişimi, 2024 yılı itibariyle kentlerdeki geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmen sayıları, yine en fazla Suriyeli geçici koruma statüsünde bulunan göçmenlerin yaşadığı 10 kentteki nüfusu hakkında bilgiler sunulmuştur.

2. KENT VE GÖÇ İLİŞKİSİ ÜZERİNE

İnsanların yaşam olanaklarını iyileştirme konusunda atmış oldukları en önemli fiziki anlamdaki adımı kentler oluşturmuş olması olarak ifade edilebilir. Kentler canlılar gibi doğup, gelişerek büyüyen ve belirli bir zaman

sonra yenilenmeye ihtiyaç duyan toplumsal birimlerdir (Yılmaz, 2019: 119). Kent olgusu genel anlamda gelişme, ilerleme, aydınlanma, uygarlık, özgürlük, zenginlik, farklılık benzerindeki anlamlar yüklenerek kullanılmıştır (Bal, 2006: 27). Kentler insanların yaşam koşullarının daha iyi olduğu talep ve isteklerinin kıra göre daha fazla karşılandığı yerleşim yerleridir. Gelişmiş olan kentlerde nüfus daha fazla iken gelişmemiş kentlerde nüfus daha azdır. Gelişmiş kentlerdeki iş imkanları ve fırsatların fazla olmasından kaynaklı ilgi artmaktadır.

Kentsel alanlar, diğer alanlar ile kıyaslandığında nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlardır. Kentler genel olarak devlet daireleri ve mahkemeler gibi idari yapıların mevcut olduğu hastaneler ve bankalar benzerindeki finansal kurumlar gibi kısmi hizmet yoğunluğuyla karakterize edilir. Kentsel alanlarda iş olanakları ve gelir sağlayıcı faaliyetler çeşitlidir. Bahsedilen yerleşim alanı bu temel özelliklerin tamamını değilse de bir kısmını bile karşılaması halinde kentsel yaşam alanı olarak ifade edilebilir (World Vision, 2024). Kültürel ve ekonomik bakımdan gelişmenin merkezi ve itici güç olarak ifade edilen kentler daima cazibe merkezi olmuştur. Özellikle sanayileşmeyle beraber kentsel alanlara kırsal alanlardan göçlerde artışlar yaşanmaya başlamıştır. Öncelikli olarak ekonomik nedenler daha sonrasında sosyal ve kültürel sorunlar yaşayan insanlar kentlere göç etmişlerdir. (Belli, 2020: 182). Yapılan göçler ile birlikte kentlerde değişim ve dönüşüm süreci başlamıştır.

Göç eylemi, “itici” ve/veya “çekici” nedenler ile gerçekleşmektedir. Göçün ekonomik sorunlar, savaş, deprem, sel felaketi ve salgın hastalıklar gibi zorunlu nedenlerden dolayı yapılması “itici nedenler” etkisi kapsamında değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, daha iyi bir eğitim alma ve daha konforlu bir yaşam sürme gibi zorunlu olmaktan ziyade tercihe dayalı bir durum söz konusu ise göçün “çekici nedenler” ile yapıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bazı durumlarda göç kararının alınmasında hem itici hem de çekici faktörler aynı anda etkili olabilmektedir (Yılmaz ve Mecek, 2023: 1).

Göç eylemi insanların hayatlarını değiştireceği ve yeni bir yaşam formuna dönüştüreceği için kişiler açısından alınabilecek zor bir karardır. Bu nedenle de göç eylemi, genellikle insanların anlık olarak almış oldukları bir karar değildir. Yaşanılan bir veya birden fazla sorundan dolayı alınan karar sonrası kapsamlı bir düşünceyle yapılmaktadır. Ancak zorunlu olarak yapılan göçlerde kapsamlı olarak düşünülerek planlama yapmaya zaman kalmayabilmektedir (Yılmaz ve Mecek, 2023: 2).

Yaşanılan ülke içerisindeki kentler ve ülkeler arasındaki kentler arasında göç eylemleri insanların beklentilerini karşılayacağı düşünülen kentlere doğru yapılmaktadır. Göç olgusu kentleri olumlu ya da olumsuz yönde

etkileyebilmektedir. Nüfusa ya da iş gücüne ihtiyacı olan kentlerde olumlu yönde etkileri olduğu düşünülürken, iş gücüne ihtiyaç duyulmayan daha doğrusu işsizliğin daha fazla olduğu kentlerde olumsuz yönde etkileri olduğu düşünülmektedir. Kentler arası ya da kırdan kente göç eylemleri gönüllü olarak yapılabildiği gibi gönülsüz olarak yani zorunlu olarak ta yapılabilmektedir. İster gönüllü olsun isterse de gönülsüz olsun her göç eylemi göç edilen ve göçle gelen kentler üzerinde olumlu yada olumsuz sonuçlar oluşturmaktadır. Göç edilen kentlerdeki nüfus artışı kentlerin kentte yaşayanlara sunulan hizmetin kalitesinde eksilmeye farklı kentsel sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Göçler genellikle ekonomik güçten yoksun olan insanların yapmış oldukları eylemlerdir.

Göç eylemi, sadece geride bırakılan ya da göç edilen ülkeler ile ilgili sınırlı bir etkisi yoktur. Doğrudan bu iki ülkeye etkileri olmakla birlikte geniş bir yaygın etki ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle de göç kaynaklı sorunlar sadece yerel ya da bölgesel düzeyde olmayıp, evrensel bir etkiye sahiptirler. 2011 yılında meydana gelen olaylar nedeniyle Suriye’den başta Türkiye olmak üzere Avrupa kıtasına yapılan göçler bu durumun en güncel örneklerinden birisidir (Yılmaz ve Mecek, 2023: 2-3).

Göç, terk edilen bölgenin toplumsal yapısını etkilemekle birlikte, göç edilen (gidilen) bölgenin de sosyolojik, ekonomik ve siyasal yapısını etkilemektedir. Göç olgusu bir sonucu değil, süreci temsil etmektedir. Bu süreç, sağlıklı ve olağan bir kent yönetimi için gerek göç alan ve gerekse göç veren bölgelerde planlamayı önemli ve aktif bir unsur haline getirmektedir (Yılmaz vd., 2020: 285).

Göç kavramının tüm disiplinlerce kabul edilmiş ortak ve evrensel bir tanımı bulunmamaktadır. Bu durumun en temel nedeni, her bilimsel disiplinin göçü, kendi çalışma alanları kapsamında ele alması ve bu bağlamda değerlendirilmesi ile ilgilidir. Bu durum haliyle literatürde birçok göç tanımının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yılmaz ve Mecek, 2023: 4). Yapılan araştırmalarda göçe dair çeşitli ifadeler kullanılmış olsa da genel olarak hemen hemen tamamında yer alan ortak fikir zaman ve yerleşim yeri konularıyla ilgilidir. Ancak göçün nedenleri ve sonuçları dikkate alındığında toplumsal yapıda yer alan önemli değişimleri etkilemesi açısından yalnızca salt demografik bir nüfus eylemi (Faist, 2003: 41; Demirkanoğlu, 2017: 259; Özer, 2004: 11) ya da coğrafik olarak bir yer değiştirilmesi (Tekeli, 2008: 18; Gündüz ve Yetim, 1997: 110; İçduygu ve Ünal, 1998: 38; Keleş, 1998: 58; Karpat, 2010: 71) olarak ifade edilmektedir. Daha genel ve kapsayıcı olması açısından göç (Yılmaz vd., 2020: 287);

“Muhtelif çekici ve/veya itici sebeplerden dolayı, insanların belirli bir zaman dilimi içerisinde, içinde buldukları yerleşim alanlarından bireysel ya da kitlesel olarak ayrılarak, iskan amacıyla, yer değişikliği olarak anlamlandırılabilir (eski yerleşim alanından tamamen kopuk sayılabilecek) mesafedeki başka bir yerleşim alanına, kalıcı ya da yarı kalıcı olarak hareket etmeleri, yer değiştirmeleridir”

İnsanları doğdukları ve çocukluk yıllarının geçirdiği ülkelerinden göç etmeye zorlayan birçok neden bulunduğu tartışılmazdır (Tamer, 553: 2019). Göç kavramı sadece yerel veya ülke içerisindeki bir boyutta değil uluslararası boyutta kendini göstermekte ve farklı toplumlar üzerinde çeşitli gerekçelerle gerçekleştirilmektedir. Ayrıca neden sonuç ilişkisiyle de toplumun özgün koşullarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (Yılmaz ve Karakaya, 2019: 91; Belli ve Aydın, 2019: 816). Ülkeleri meşgul eden en önemli konulardan birisi de göç konusudur. Göç ülkelerin büyük çoğunluğunun ortak sorunu olmasından kaynaklı evrensel bir sorun olarak ifade edilebilir (Yılmaz, 2019: 1709). İnsanlar tam anlamıyla sosyal adaletin ülkelerde sağlanmamış olması, kentlerdeki gelir düzeylerinin eşit olmamasından kaynaklı farklı gerekçelerle göç eylemlerine başvurmaktadır.

Genellikle göçün nedenleri; insanların ekonomik koşullarının iyi olmamasından kaynaklı ekonomik nedenler (işsizlik, yoksulluk, geliri yüksek bir iş sahibi olma arzusu), savaş, darbe ya da istilalar, eziyet etme gibi siyasal nedenler, Farklı kentlere göç eden akraba ya da arkadaşlarla tekrar bir araya gelme arzusu gibi Sosyal nedenler, sel, deprem, heyelan ve kuraklık gibi doğal kaynaklı olarak ortaya çıkan nedenler olarak sıralanabilir (Arsenault, 2011: 6-11; Ağır ve Sezik, 2015: 97).

Sonuç olarak göç, toplumsal yaşamı doğrudan ve derinden etkileyen ekonomik, kültürel, sosyolojik, siyasal vd. boyutlarda çıktıkları olan çok yönlü bir süreç ve eylemdir. Göç eylemi, bütünsel olarak sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal nedenlerden kaynaklandığı gibi daha özeldir iklimsel değişimler, afet olayları (deprem, heyelan, sel baskını vd.), salgın hastalıklar, terör eylemleri ve savaş gibi nedenlerle de gerçekleşebilmektedir. Bu olaylardan birisinin ya da birkaçının varlığı göç hareketlerinin ortaya çıkmasına zemin oluşturmaktadır (Yılmaz ve Mecek, 2023: 1).

3. TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇ SONRASI KENTLERİN DURUMU

Göçler coğrafik açıdan ülke içerisinde yapılan iç göç ve ülke sınırları dışına yapılan dış göç olarak; göçe karar verme açısından zorunlu göç ve gönüllü göç, göç eden insanların nitelikleri göz önüne alınan işgücü göçü olarak çeşitleri bulunmaktadır (Yılmaz, 2014: 1687; Atmaca, 2019: 1056;

Yergin ve Erol, 2013: 169). Göç toplumsal varoluşun farklı boyutlarını içeren yalnızca göç edeni değil gelecek kuşakları da etkileyen bir süreç olarak ifade edilebilir. Bu sürecin hem olumlu hem de olumsuz yönde yansımaları olabilmektedir (Erat, 2017: 199; İzci ve Yılmaz, 2019: 214). Göç kavramı durağan olmayan dinamik bir yapıya sahip, toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarına göre değişkenlik gösteren ve farklı içeriğe sahip olması ile beraber farklı bağlamlarda ele alınan geniş bir konu olması göçe yönelik tanımlar yapılmasını zorlaştırmaktadır (Akşit, 1998: 67; İçduygu ve Ünal, 1998: 38; Tamer ve Birvural, 2017: 22; Atmaca, 2019: 57; Kaypak, vd., 2017: 1184). Göç, insanların yaşadıkları yeri kalıcı veya yarı kalıcı olarak değiştirmesidir. Göç, terk edilen kentin toplumsal yapısını etkilemek ile beraber göçle gidilen kentin de ekonomik, sosyolojik ve siyasal yapısını etkilemektedir. Göç kavramı bir sonucu değil, süreci temsil etmektedir. Bu süreç, sağlıklı ve olağan bir kent yönetimi için hem göç alan hem de göç veren kentlerde planlamayı önemli ve aktif bir unsur haline getirebilmektedir (Lee, 1969: 285; Yılmaz, vd., 2020: 225).

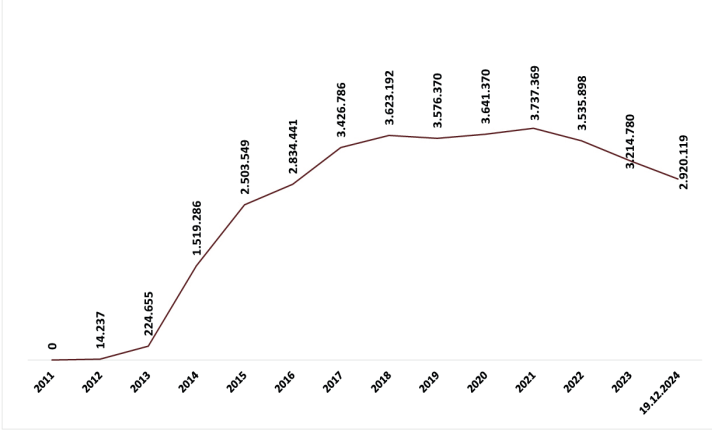
Türkiye’de özellikle sosyal ve ekonomik ve kültürel nedenlerle gerçekleştirilen göç hareketi olmakla beraber güvenlik kaygısı nedenleriyle de göç hareketleri gerçekleştirilmektedir. 1950’li yıllarından sonra kırsal kesimlerden kentlere doğru yaygın olarak yapılan göçler günümüzde yoğunlukla kentten kente yapıldığı söylenebilir (Bulut ve Eraldemir, 2015: 14-15). Türkiye’ye komşu olan Suriye Arap Cumhuriyeti’nde 2011 yılından bu yana yaşanan siyasal krizler, toplumsal çöküşe neden olmuş ve güvenli bir yaşam alanı arayışına giren vatandaşların çözülme sürecini hızlandırmıştır. Türkiye bu süreçte öncelikle güney sınırından olmak üzere Suriye’den yoğun bir göç almıştır. Suriyeli göçmenler Türkiye’nin tüm kentlerine yayılmış ve bütün ülkeyi kapsayacak bir şekilde yerleşmişlerdir (Yılmaz, vd., 2020: 225). Suriye’deki iç çatışmalardan kaynaklı ülkelerini terk eden göçmenler yoğunlukla Türkiye’yi tercih etmişlerdir.

Arap halk hareketlerinin başlamasıyla diktatörlükle yönetilen Suriye’nin olayların dışında kalacağı düşünülmemiştir. Zira demokratik olmayan ya da halk tarafından kabul görmeyen rejimlerin istikrarlı olması günümüz devlet anlayışında söz konusu değildir (Akıncı, 2017: 5). Böyle bir durum sonrası Suriye’den insanlar farklı ülkelere göç etmişlerdir. Özellikle de en yakın konumda olan Türkiye’ye daha fazla göç etmişlerdir. Yapılan göçler sonrası Türkiye’de kentler üzerinde önemli etkilerinin olduğu söylenebilir.

Kentsel alan bağlamında değerlendirildiğinde Suriyeli nüfusun Türkiye’deki kentleşme tarihinde yeni bir durum ortaya çıkardığı aşikârdır (Eren ve Aydın, 2016: 32-33). Suriye’de savaşın uzun sürmesi sonucunda

merkezi yönetimin başlangıçta karşı karşıya kaldığı göç olgusuyla genel olarak yerel yönetimler özeldense belediyeler karşı karşıya kalmıştır. Suriyeli göçmenlerin temel kentsel hizmetler ve barınma sorunuyla karşı karşıya kalan belediyeler için bir diğer sorun ise Suriyeli göçmenlerin kentsel hayata ve Türkiye toplumuna uyum sürecinin sağlanmasıdır. Suriyeli göçmenler ile ilgili Türkiye'deki nüfus dağılım verilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

Gök İktisari Başbakanlık verileridir.

*19.12.2024 tarihi itibarıyla

Kaynak: www.goc.gov.tr; 2024

Türkiye'ye 2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaş sonrasında gelen ve geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmenlerin sayısını gösterir tablo incelendiğinde; 2012 yılında 14.237, 2013 yılında 224.655, 2014 yılında 1.519.286, 2015 yılında 2.503.549, 2016 yılında 2.834.441, 2017 yılında 3.426.786, 2018 yılında 3.623.196, 2019 yılında 3.576.370, 2020 yılında 3.641.370, 2021 yılında 3.737.369, 2022 yılında 3.535.898, 2023 yılında 3.214.780 ve 2024 yılında 2.920.119 Suriyeli göçmenin kayıtlı ve geçici koruma statüsünde yaşadığı görülmektedir. Suriyeli göçmenlerin sayısının 2018 yılına kadar önemli bir sayıda yükseldiği 2019 yılında az bir sayıda düştüğü 2020 ve 2021 yıllarında kayda değer olmasa da az bir yükselme ancak 2022 yılından sonra geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmenlerin sayısında aşağı yönlü bir hareket ettiği düşüşün bir kısmının Türkiye'de vatandaşlık almasından bir kısmının ise ülkelerine dönmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Suriye'de Aralık 2024 sonrasında Esad rejiminin yıkılmış olması ve bölgede güvenli bir ortamın sağlanması halinde bu sayı gelecek yıllarda da azalım eğiliminde olacaktır.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	İLLER	KAYITLI SURIYELİ SAYISI	İL NÜFUSU	İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISI	KAYITLI SURIYELİ SAYISININ İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISINA ORANI	İL SIRA	İLLER	KAYITLI SURIYELİ SAYISI	İL NÜFUSU	İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISI	KAYITLI SURIYELİ SAYISININ İLDE YAŞAYAN TOPLAM KİŞİ SAYISINA ORANI
1	ADANA	211.760	2.270.298	2.482.058	8,53%	42	KAHRAMANMARAŞ	82.802	1.116.618	1.199.420	6,90%
2	ADYAMAN	20.679	604.978	625.657	3,31%	43	KARABÜK	1.153	255.242	256.395	0,45%
3	AFYONKARAHİSAR	9.276	751.344	760.620	1,22%	44	KARAMAN	812	263.960	264.772	0,31%
4	AĞRI	827	511.238	512.065	0,16%	45	KARS	162	278.335	278.497	0,06%
5	AKSARAY	3.275	438.504	441.779	0,74%	46	KASTAMONU	1.130	388.990	390.120	0,29%
6	AMASYA	1.176	339.529	340.705	0,35%	47	KAYSERİ	79.564	1.445.683	1.525.247	5,22%
7	ANKARA	85.642	5.801.482	5.889.124	1,45%	48	KIRIKKALE	1.708	285.744	287.452	0,59%
8	ANTALYA	6.661	2.696.249	2.702.910	0,25%	49	KIRILIRELİ	671	377.156	377.827	0,18%
9	ARDAHAN	100	92.819	92.913	0,11%	50	KİRŞEHİR	1.347	247.179	248.526	0,54%
10	ARTVİN	69	172.356	172.425	0,04%	51	KİLİS	63.520	155.179	218.699	29,04%
11	AYDIN	8.224	1.161.702	1.169.936	0,70%	52	KOCALIK	51.404	2.102.907	2.154.311	2,39%
12	BAKİRCİ	4.163	1.273.519	1.277.482	0,33%	53	KONYA	118.869	2.320.241	2.439.119	4,87%
13	BARTIN	274	207.238	207.512	0,13%	54	KÜTAYYA	1.091	575.674	576.765	0,19%
14	BATMAN	11.233	647.205	658.438	1,71%	55	MALATYA	27.310	742.725	770.035	3,55%
15	BAYBURT	28	86.047	86.075	0,03%	56	MANİSA	12.881	1.475.716	1.488.597	0,87%
16	BİLECİK	900	228.058	229.958	0,39%	57	MARDİN	46.373	888.874	915.247	4,96%
17	BİNGÖL	1.171	285.655	286.826	0,41%	58	MERSİN	186.863	1.938.389	2.125.252	8,79%
18	BİTLİS	1.027	359.747	360.774	0,28%	59	MUĞLA	10.288	1.066.736	1.077.024	0,96%
19	BOLU	3.128	324.789	328.117	1,07%	60	MUŞ	1.338	399.879	401.217	0,33%
20	BURDUR	7.987	277.452	285.439	2,80%	61	NEVEŞEHİR	12.224	315.994	328.218	3,72%
21	BURSA	168.744	3.214.571	3.383.315	4,99%	62	NİĞDE	5.303	377.680	382.383	1,39%
22	ÇANAKKALE	3.323	570.499	573.822	0,58%	63	ORDU	843	775.800	776.643	0,11%
23	ÇANKIRI	538	205.501	206.039	0,26%	64	OSMANIYE	38.020	557.646	595.686	6,38%
24	ÇORUM	3.372	528.351	531.723	0,63%	65	RİZE	1.248	350.506	351.754	0,35%
25	DENİZLİ	13.101	1.059.082	1.072.183	1,22%	66	SAKARYA	15.076	1.098.115	1.113.151	1,35%
26	DİYARBAKIR	21.482	1.818.133	1.839.615	1,17%	67	SAMSUN	8.201	1.377.546	1.385.747	0,59%
27	DÜZCE	1.303	409.865	411.168	0,32%	68	SİRT	3.231	347.412	350.643	0,92%
28	EDİRNE	524	419.913	420.437	0,12%	69	SİNOP	204	228.716	229.920	0,09%
29	ELAZIĞ	10.791	604.411	615.202	1,75%	70	SİVAS	2.829	650.401	653.230	0,43%
30	ERZİNCAN	115	243.399	243.514	0,05%	71	ŞANLIURFA	244.876	2.213.964	2.458.840	9,96%
31	ERZURUM	798	740.993	750.791	0,11%	72	ŞİRİNAK	1.923	570.745	572.668	0,34%
32	EĞİRCİ	6.843	915.418	922.261	0,74%	73	TEKİRDAĞ	11.665	1.167.059	1.178.724	0,99%
33	GAZİANTEP	409.251	2.164.134	2.373.425	15,90%	74	TOKAT	1.354	606.934	608.288	0,22%
34	GİRESUN	337	461.712	462.049	0,07%	75	TRABZON	3.448	824.352	828.000	0,44%
35	GÖMÜŞHANE	90	148.539	148.629	0,06%	76	TUNCELİ	40	89.317	89.357	0,04%
36	HAKKARİ	11	287.625	287.636	0,00%	77	UŞAK	2.996	377.001	379.997	0,79%
37	HATAY	219.721	1.544.640	1.764.361	12,45%	78	VAN	1.309	1.127.612	1.128.921	0,12%
38	İĞDIR	74	209.738	209.812	0,04%	79	YALOVA	3.518	304.780	308.298	1,14%
39	İSPARTA	7.163	449.777	456.940	1,57%	80	YOZGAT	4.792	420.649	425.401	1,13%
40	İSTANBUL	506.086	15.655.924	16.162.010	3,13%	81	ZONGULDAK	607	591.492	592.099	0,10%
41	İZMİR	115.219	4.479.525	4.594.744	2,51%						

Kaynak: www.goc.gov.tr; 2024

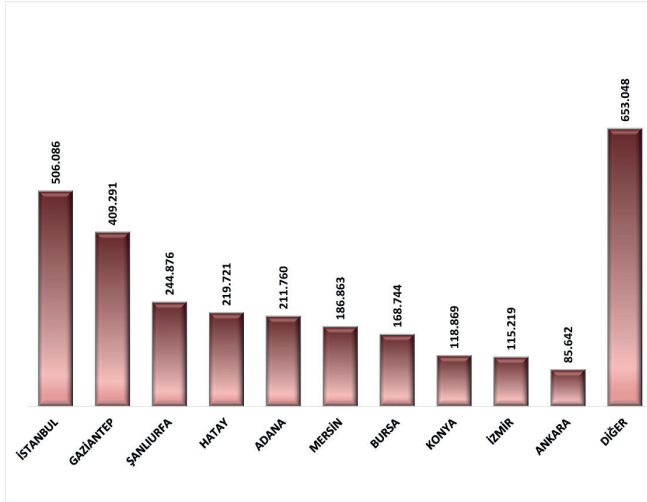
Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin kentlere göre dağılımını gösteren tablo incelendiğinde en fazla Suriyeli göçmenlerin yaşadığı 5 kentin; 506.600 Suriyeli göçmenin İstanbul kentinde, Gaziantep kentinde 409.29, Şanlıurfa kentinde 244.876, Hatay kentinde 219.721 ve Adana kentinde 21.760 Suriyeli göçmenin kayıtlı olarak yaşadığı, en az sayıda yaşayan ilk 5 kentteki kayıtlı Suriyeli göçmen nüfusuna bakıldığında; Hakkari kentinde 11, Bayburt kentinde 28, Tunceli kentinde 40, Artvin kentinde 69 ve Iğdır kentinde 74 Suriyeli göçmen yaşamaktadır.

Tabloda öne çıkan Kilis kentindeki kayıtlı Suriyeli nüfus 63.520 olup kent nüfusu 155.179’dur. Kente yaşayan toplam kişi sayısı 218.699 olup Suriyeli

nüfusa oranı yüzde 29,04'tür. Suriyeli göçmenlerin nüfusunun Suriye'ye daha yakın bir kent olmasından dolayı Kilis kentinde önemli bir yüzdelik dilim oluşturmaktadır. Suriyeli göçmenlerin daha fazla yaşadığı kentlerde uyumsuzluk sorununun bertaraf edilmiş olduğu söylenebilir. Genel anlamda ise Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de büyük kentlerin olanaklarının daha fazla olmasından kaynaklı tercih etmiş oldukları kentlerde işgücü ihtiyaçlarının karşılandığı özellikle ara elaman eksikliğinin büyük kentlerde giderilmesi noktasında önemli bir paylarının olduğu gözlemlenmiştir.

Son olarak yine tabloya da bakıldığında Türkiye'de 81 kent bulunmakta ve kentlerin 30'u büyükşehirlerden oluşmaktadır. Suriyeli göçmenler hem büyükşehirler hem de diğer şehirler olmak üzere ülkenin genelinde varlık göstermektedirler. Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin günümüzde toplumsal uyumsuzluk sorunu genel olarak yaşamadıkları söylenebilir. Bu durumun nedeni olarak da artık 15 yıla yakın bir süredir Türkiye'de yaşamış olmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin bölgesel olarak yaşam alanlarına bakıldığında ise ülkenin güney kesiminde bulunan kentleri daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

Kaynak: www.goc.gov.tr; 2024

Türkiye'de en fazla Suriyeli nüfusa ülkenin en gelişmiş büyük kenti İstanbul olduğu ardından Suriye sınırına yakın Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay

illerinin geldiği sonrasında Adana, Mersin, Bursa, Konya, İzmir ve Ankara büyük kentlerin geldiği görülmektedir. Suriyeli göçmenlerin büyük kentlerde olanakların ve çeşitli fırsatların fazla olmasından dolayı daha fazla yaşamayı tercih ettiği söylenebilir. 2024 aralık ayında Esad rejiminin sona ermesi sonrasında Suriyeli göçmenlerin ne kadarının ülkelerine döneceği konusu zamanla netleşecektir. Göç idaresi başkanlığı tarafından Suriyeli göçmenlerin ülkelerine gönüllü bir şekilde dönmelerini teşvik edici faaliyetlerinin olduğu ve bu faaliyetlerin uluslararası hukuka uygun bir şekilde yapıldığı görülmektedir.

Suriyeli göçmenlerin ülkelerine geri dönenlerin insan onuruna yaraşır bir yaşam koşullarına sahip olunmasına önem verilmekte ve geri dönüşlerin süreklilik ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için geri dönenlerin yeniden entegrasyonu üzerinde de hassasiyetle durulmaktadır.(www.goc.gov.tr, 2024). Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki kentlerde artık bir uyum içerisine girdikleri dolayısıyla memnun oldukları kentlerden ayrılmaları zaman alacak gibi görünüyor

4. SONUÇ

Göç, özellikle yaşam koşulları iyi olmayan kentlerden ya da kırsal alanlardan kentlere doğru gerçekleştirilen bir süreçtir. Bu süreç göç edilen kentlerin hızla büyümesine neden olabilmektedir. Göç ve kent arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Göçün kentlerin gelişiminde etkisi olabildiği gibi kentlerde farklı sorunların yaşanmasına da sebebiyet verebilir. Bu nedenle ülkeler göçe yönelik farklı politikalar uygulayabilmektedir. Türkiye'de uygulanan ve zaman zaman güncelle göre farklılaşan göç politikaları kentlerde göç ile gelen göçmenlerin yaşamlarını devam ettirip ettirmeyeceği noktasında belirleyici olacaktır. Özellikle büyük kentlerde daha fazla sayıda bulunan göçmenlerin nüfuslarının kontrol altına alınması kaçak göçmenlerin önüne geçilmesi önem arz etmektedir. Ülkede İstanbul, Ankara İzmir gibi iç ve dış göçlerle aşırı nüfus alan kentlerde çeşitli sorunların yaşanmasının önüne geçmek için farklı politikaların uygulanması elzemdir. Büyük kentlere yapılan göçlerde farklı göçmen kabul kriterlerinin uygulamaya geçirilerek bir revizyon ve standartlaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kentlerdeki düzenin bozulmaması adına belirlenen kotanın dışına çıkılmaması gelen göçmenlerin sabıkalarının olmaması, temiz bir siciile sahip olmalarına ve özellikle belirli alanlarda uzman göçmenlerin kabul edilmesi kentlerin gelişimi ve büyümesinde önemli rol oynayacaktır. Bu şekilde bir göç politikasının uygulanması kentlerdeki nitelikli göçü arttıracak ve kontrolsüz bir şekilde artan niteliksiz göçün kentler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiyi tersine dönüştürecektir. Göçün geniş ölçekte kentler üzerinde yansıyan sonuçlarının mikro ölçeğe

indirgenerek araştırılması, göçün kapsamının daraltılarak karmaşık yapıdaki göç olgusunun daha yalın, uygulanabilir ve etkin bir şekilde yönetilmesini kolaylaştıracaktır.

Kentlerin gelişiminde nüfus önemli bir güçtür. Önemli olan kentlerdeki nüfusun dengeli bir şekilde dağılımı ve kentin kapasitesinin kaldırabileceğinden fazla bir nüfus ile karşılaşmamasıdır. Alt ve üst yapının yeterli olduğu düzeyde olan kentlerdeki nüfus ya da orantılı bir şekilde artan nüfus kentlerin gelişiminde önemli katkılar sunabilmektedir. 2011 yılında Suriye’de iç karışıklık sonrası çıkan savaş sonrası Suriyeli kitleler halinde Türkiye’ye göç etmeye başlamış ve ülkedeki kentler ani bir nüfus artışı ile karşı karşıya kalmıştır. Büyük kentlerde iş olanaklarının daha fazla olması ve farklı fırsatlar sunmasından dolayı daha çok tercih edilmiştir. Suriyeli göç ile birlikte kentlerdeki ara elaman ihtiyacı karşılanmıştır. Kentlerde genel anlamda adaptasyon sorununu aştıkları söylenebilir. 2024 Aralık ayında Esad rejiminin yıkılması ile birlikte Suriyeli göçmenlerin ülkelerine döneceği düşünülmekte ancak Suriye’deki yaşam koşulları tamamen iyileştirilmeden insanların özellikle güvenlik kaygıları giderilmeden Türkiye’den ayrılacakları hatta Suriyeli genç kesimin Suriye’deki koşullar beklenen düzeyde karşılanması halinde dahi yaşadığı kentlerden ayrılmayacakları düşünülmektedir. Kentlerde yaşayan Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de kalıp kalmayacağı zamanla netleşecektir henüz bu konu ile ilgili net bir söylem doğru olmayacaktır.

Kaynakça

- Ağır, Osman ve Sezik, Murat (2015), “Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları”, *Birey ve Toplum Dergisi*, C. 5, S. 9, ss. 95-123.
- Akşit, B. (1998), “İç Göçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler Köy Tarafından Bir Bakış”, Türkiye’de iç göç, ss. 22-37, *Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını*, İstanbul.
- Akıncı, B. (2017). Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi’nin 25 Eylül Referandum Kararının Türkiye’nin Ulus Devlet Kimliğine Etkileri, *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, Volume II/Issue II- Winter 2017, Nevşehir.
- Arsenault, N. (2011). Understanding Migration Curriculum Resources for the Classroom. Revised Edition, Austin: The University of Texas.
- Atmaca, Y. (2019), “Türkiye’deki Göç Yönetimi Politikalarının Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Sürecinde Değerlendirilmesi”, *Route Educational and Social Science Journal*, Vol.6(7), pp. 1054-1066
- Atmaca, Y. (2019), “Belediyeler ve Göçmen Politikaları: Çankırı Örneği”, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, C.12, S. 1, ss. 56-66.
- Bal, Hüseyin (2006), Kent Sosyolojisi, *Fakülte Kitabevi*, Isparta.
- Belli, A. (2020), “Suriyeli Göçünün Kentleşme Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Kilis Belediyesi Stratejik Planının İçerik Analizi”, Türkiye’de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri (Ed. Vedat Yılmaz ve Yıldız Atmaca), *Ekin Yayınevi*, Bursa, ss. 169-186.
- Bulut, Y. ve Eraldemir, Z. (2015), “Göç Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Hatay İli İskenderun ve Dörtöyl İlçeleri Ölçeğinde İncelenmesi”, Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, (Ed. Yakup Bulut), ss.13-38, *Umuttepe Yayınları*, Kocaeli
- Erat, V. (2017), “Küreselleşme ve Ulus-Devlet Sarmalında Devletlerin Göçmen Politikası”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.8, S. 15, ss. 197-209.
- Eren, V. Aydın A. (2016), Türkiye’de Kentleşme Sürecinde Yeni Bir Olgu: Suriyeli Kentliler, Ocak 2016, *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 2(2):31-38.
- Faist, T. (2003), “Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar”, (Çev. A. Zana Gündoğan ve C.Acar), Bağlam Yayınları, Ankara.
- Gündüz, M. ve Yetim, N. (1997, “Terör ve Göç”, II.Ulusal Sosyoloji Kongresi 20-22 Kasım 1996 Toplum ve Göç Bildiriler Kitabı, *DİE ve Sosyoloji Derneği Ortak Yayını*, ss.109-116, Ankara.
- İçduygu, A. ve Ünalın, T. (1998), “Türkiye’de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri”, Türkiye’de İç Göç, s.38-55, *Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını*, İstanbul.

- İzci, F. ve Yılmaz, V. (2019), “Kentlerin Kalkınması Sürecinde Göçün Etkileri: Van İli Örneği”, (Ed. İsmet Yılmaz, Ekrem Karabulut ve Faruk Serin) *Malatya Turgut Özal Üniversitesi 5.Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*, ss. 209-220.
- Kaypak, Ş., Bimay, M. ve Yılmaz, V. (2017), “Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunlarının Çözümünde Yerel Yönetimlerin Rolü: Batman Örneği”, (Ed. Ahmet Yatkın), *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Elazığ.
- Lee, E. S. (1969), “A Theory of Migration”, *Migration* (Der. J. A. Jackson), *Cambridge University Press*, Great Britain, pp.283-297.
- Meccek, M. (2021), “Akıllı Yaşam ve Kent Aracı Olarak Yerel Yönetimlerin Güvenli Kent Uygulamaları”, *Kurumsal Bilgi Yönetimi: Teknolojik Eğilimler* (Ed. Mustafa Kocaoğlu ve Sefa Usta), İstanbul: Eğitim Yayınları, ss. 433-456.
- Tamer, M. ve Birvural, A. (2017) “Mültecilerin Uyum Sürecinde Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, *Turan-Sam Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, C.9, S. 35, ss. 21-27
- Yergin, H. ve Erol, A. (2013), “Göç, Tehcir ve Hicret Kavramları Işığında Köyden Kente Taşınmaların Değerlendirilmesi: Hakkari Örneği” *3rd Arab-Turkish Congress of Social Sciences*, ss. 167-180.
- Yılmaz, A. (2014), “Uluslararası Göç: Çeşitleri ve Etkileri”, *Electronic Turkish Studies Journal*, Volume 9, Issue 2, pp. 1685-1704.
- Yılmaz, V. (2019), “Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Sürecinin Yansımaları ve Kentleşme” *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(7), ss. 119-133.
- Yılmaz, V. (2019), “İç Göçün Nedenleri ve Değerlendirilmesi: Bitlis İli Örneği” *OPUS- Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C. 11, S. 18, ss. 1709-1735.
- Yılmaz, V. ve Karakaya, S. (2019), “İç Göçün Nedenleri ve Sonuçlarının Analizi: Muş İl Örneği”, *İşletme ve Yönetim Araştırmaları I* (Ed. Mustafa Fedai Çavuş), *Akademisyen Kitabevi*, Ankara.
- Yılmaz, V. ve Meccek, M. (2023), “Kavramsal ve Kuramsal Açından Göç”, *Türkiye’de Göç Yönetimi Politikaları* (Ed. Vedat Yılmaz, Muzaffer Bimay), Nobel Yayınları, Ankara, ss. 1-26.
- Yılmaz, V., Çelik Efşan, N. ve Meccek, M. (2020), “Suriyeli Göçmenlerin Kentlere Etkilerinin Torbalı Özelinde Değerlendirilmesi” *Türkiye’de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri* (Ed. Vedat Yılmaz ve Yıldız Atmaca), Ekin Yayınevi, Bursa, ss. 225-245.
- World Vision, <https://www.wvi.org/sites/default/files/Defining%20urban%20contexts%2012.11.17.pdf>, (ET. 04.11.2024).
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, ET. 19.12.2024.
- <https://www.goc.gov.tr/gonullu-geri-donus>, ET. 19.12.2024.